

EXPUNERE DE MOTIVE

Secțiunea 1

Titlul proiectului de act normativ

Ord.onanță de urgență privind modificarea art.482 din Codul de procedură penală

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

1. Descrierea situației actuale

La data de 1 aprilie 2007 a intrat în vigoare art. 482 din Codul de procedură penală, așa cum a fost modificat prin Legea 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi.

Până la această dată, art. 482 din Codul de procedură penală prevedea obligativitatea anchetei sociale în cauzele cu infractori minori. În prezent, acest articol prevede:

(1) În cauzele cu infractori minori, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația să dispună efectuarea referatului de evaluare de către Serviciul de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor de la domiciliul minorului, potrivit legii.

(2) Referatul de evaluare are rolul de a furniza organului judiciar date privind persoana minorului și perspectivele de reintegrare socială a acestuia.

(3) Datele privind persoana minorului se referă la:

a) starea fizică și profilul psihologic ale minorului;

b) dezvoltarea intelectuală și morală a minorului;

c) mediul familial și social în care a trăit și s-a dezvoltat minorul;

d) factorii care influențează conduita minorului și care au favorizat comportamentul infracțional al acestuia;

e) trecutul infracțional al minorului;

f) comportamentul minorului înainte și după comiterea faptei.

(4) La întocmirea referatului de evaluare, Serviciul de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor poate consulta medicul de familie al minorului, profesorii acestuia, precum și orice alte persoane care pot furniza date despre persoana minorului.

Fără a nega particularitățile pe care le prezintă un infractor minor, din punct de vedere al dezvoltării sale psiho-sociale, precum și necesitatea instituirii unei proceduri speciale de reglementare a cauzelor cu infractori minori, considerăm că forma actuală a art. 482 din Codul de procedură penală este una care își va dovedi imposibilitatea practică de existență în viitor, ținând cont de faptul că, într-un interval de două luni, care a trecut de la aplicarea sa, serviciile de probațiune au primit un număr foarte mare de solicitări, care le depășește capacitatea ocupațională. Acest fapt este de natură să ducă la prelungirea duratei procesului penal în cauzele cu minori, datorită imposibilității de efectuare a referatelor de evaluare în termenul legal.

Având în vedere cele expuse mai sus, adoptarea acestui act normativ va avea ca efect scurtarea duratei procesului penal în cauzele cu minori.

În momentul în care s-a operat înlocuirea anchetei sociale cu referatul de evaluare întocmit de către serviciile de probațiune, s-a invocat superioritatea din punct de vedere calitativ a acestuia din urmă. Realitatea situației relevate de felul în care decurge activitatea serviciilor de probațiune în urma acestei modificări a demonstrat, însă, un efect negativ absolut: calitatea referatelor de evaluare va scădea, în mod firesc, proporțional cu numărul tot mai mare de solicitări de întocmire a referatelor imposibil de acoperit în timp util (și legal), iar activitatea din sistemul de probațiune riscă să fie serios afectată în ansamblul său prin neglijarea celorlalte componente specifice și care constituie, în fapt, scopul probațiunii.

O altă neconcordanță a textului actual al art. 482 din Codul de procedură penală, o constituie prevederile alin. 3 - Datele privind persoana minorului – care nu sunt compatibile cu prevederile din

legea specială care reglementează structura referatului de evaluare. Astfel, art. 9 al Regulamentului de apli care a dispozițiilor Ordonanței Guvernului nr. 92/2000 privind organizarea și funcționarea serviciilor de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.129/2002, cu modificările și completările ulterioare, prevede:

(1) Referatul de evaluare cuprinde următoarele părți:

a) *introducere;*

b) *sursele de informații utilizate la întocmirea lui;*

c) *date privind persoana pentru care a fost solicitat;*

d) *factorii care influențează sau pot influența conduita generală a persoanei pentru care a fost solicitat;*

e) *perspectivele de reintegrare în societate.*

Aceasta este structura pe care a respectat-o întotdeauna referatul de evaluare și care este în concordanță cu pregătirea profesională a consilierilor de probațiune care nu au toți pregătire de specialitate psihologică, așa încât să-și asume realizarea unui profil psihologic al minorului (așa cum prevede alin. 3 al art. 482 din codul de procedură penală).

Pentru susținerea propunerii de modificare a art. 482 din Codul de procedură penală prezentăm următoarele argumente:

1) Scopul referatului de evaluare

Referatul de evaluare a fost conceput ca un instrument prin care serviciul de probațiune asistă instanța în procesul de individualizare a pedepsei, oferind judecătorului o evaluare profesională a naturii cauzelor care au dus la instalarea comportamentului anti-social precum și a măsurilor care trebuie luate pentru a reduce probabilitatea de recidivă.

Actualul art. 482 alin. 2 din Codul de procedură penală a păstrat explicit scopul inițial al referatului de evaluare: „Referatul de evaluare are rolul de a furniza organului judiciar date privind persoana minorului și perspectivele de reintegrare socială a acestuia”, dar l-a denaturat în fapt prin raportarea sa la organul judiciar (adică atât la organul de urmărire penală, cât și la instanța de judecată), și nu doar la instanța de judecată din următoarele considerente:

- obiectul urmăririi penale – ca fază distinctă a procesului penal – îl constituie, potrivit art. 200 din Codul de procedură penală, strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea faptuitorilor și la stabilirea răspunderii acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată. Or, prin natura sa, referatul de evaluare nu poate furniza date care să ducă la îndeplinirea obiectivelor urmărite în această fază a procesului penal deoarece existența infracțiunii, identificarea faptuitorului sau stabilirea răspunderii sale nu sunt dependente în nici un fel de informațiile referitoare la persoana sau comportamentul general antisocial al faptuitorului.

- în faza de judecată, însă, se procedează la individualizarea sancțiunilor în funcție de criteriile enumerate în art. 72 din Codul penal și anume: dispozițiile părții generale ale Codului penal, limitele de pedeapsă fixate în partea specială, gradul de pericol social al faptei săvârșite, persoana infractorului și împrejurările care atenuează sau agravează răspunderea penală. Utilitatea referatului de evaluare în această fază a procesului penal este evidentă, atât prin natura, cât și prin scopul său relevant de specificul informațiilor furnizate care reliefează pericolul social pe care îl reprezintă inculpatul și nevoile acestuia de reintegrare socială.

- art. 385⁹, alin. 1, pct. 7 Codul de procedură penală prevede, de altfel, ca motiv de casare a hotărârii judecătorești în faza recursului cazul în care „judecata s-a făcut fără întocmirea referatului de evaluare în cauzele cu infractori minori”, și nu există actualmente nici un text de lege care să prevadă reluarea urmăririi penale pentru neîntocmirea referatului de evaluare în cauzele cu infractori minori.

2) Valoarea probatorie a referatului de evaluare

În momentul conceperii acestui instrument – referatul de evaluare – s-a reglementat totodată și valoarea sa facultativă pentru instanța de judecată, din perspectiva solicitării întocmirii lui (art. 11.

alin. 1, lit d) a Ordonanței Guvernului nr.92/2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.129/2002, cu modificările și completările ulterioare, prevede că serviciile de probațiune întocmesc, la cererea instanțelor de judecată, referate de evaluare cu privire la persoanele prevăzute la art. 1 sau cu privire la inculpați), dar și consultativă și orientativă, din perspectiva utilizării lui de către instanța de judecată (Referatul de evaluare este [...] un referat scris, cu caracter consultativ și de orientare... - precizează art. 6, alin. 1 al Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Ordonanței Guvernului nr. 92/2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.129/2002, cu modificările și completările ulterioare. Așadar, referatul de evaluare era apt să furnizeze date utilizabile în individualizarea judiciară a pedepsei, fără ca el să constituie probă în procesul penal.

În urma modificărilor legislative aduse prin intrarea în vigoare a Legii 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, referatul de evaluare i-a fost atribuită în cauzele cu infractori minori, valoare obligatorie pentru organul judiciar (organul de urmărire penală sau instanța de judecată) din perspectiva solicitării întocmirii lui, dar s-a păstrat valoarea sa consultativă și orientativă, din perspectiva utilizării lui de către respectivul organ de urmărire penală sau instanța de judecată. Și, în continuare, referatul de evaluare este lipsit de orice valoare probatorie.

Concluzia ce se desprinde din acest raționament este că, atâta timp cât urmărirea penală are ca obiect „strângerea probelor...” și referatul de evaluare nu este o probă (nici în cauzele cu minori), obligativitatea solicitării întocmirii sale în faza de urmărire penală nu se justifică nici din acest punct de vedere.

3) Referatul de evaluare din perspectiva termenelor procedurale.

O altă problemă pe care o ridică art. 482 din Codul de procedură penală o constituie faptul că nu prevede nici un termen în care referatul de evaluare trebuie întocmit de către serviciul de probațiune.

În reglementarea specială, respectiv, Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Ordonanței Guvernului nr. 92/2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.129/2002, cu modificările și completările ulterioare, art. 8 alin 1, lit. f) este prevăzut termenul de 14 zile de la primirea solicitării în care serviciul de probațiune trebuie să înainteze instanței de judecată referatul de evaluare. Aplicând principiul de drept conform căruia o normă generală de drept (în cazul nostru – Codul de procedură penală) se completează cu dispozițiile prevăzute în norma specială (respectiv Regulamentul...) rezultă că, în cazul referatelor de evaluare obligatorii întocmite pentru infractorii minori, termenul de 14 zile subzistă.

Problema care apare în acest moment este legată de dispozițiile care reglementează instituția arestării preventive în cazul minorilor. În cazul măsurilor preventive, termenele sunt imperative, iar pentru situația minorilor arestați preventiv, acestea sunt reduse la „cel mult 15 zile”, în cazul minorilor inculpați cu vârsta între 14 și 16 ani (art. 160^h, alin. 2 din Codul de procedură penală), respectiv „cel mult 20 de zile”, în cazul minorilor inculpați cu vârsta între 16 și 18 ani (art. art. 160^h, alin. 3 din Codul de procedură penală), iar pentru minorii învinuiți durata arestării preventive este de „cel mult 3 zile” (art. 160^h, alin. 4 din Codul de procedură penală).

Cauzele cu minori arestați instituie în procedura penală română o dublă prioritate: o dată prin prisma minorității reglementate prin norme speciale și care urgentează derularea procedurilor, a doua oară prin prisma instituției arestării preventive care prevede termene imperative.

În faza de urmărire penală, obligativitatea solicitării referatului de evaluare, devenită normă imperativă, a cărei nerespectare atrage sancțiunea nulității absolute (conform art. 197 alin. 2 din Codul de procedură penală), impietează grav asupra derulării procedurii în cauzele cu minori arestați, în condițiile în care serviciile de probațiune nu au capacitatea fizică de a răspunde în termen tuturor solicitărilor primite de la organele de urmărire penală (așa cum rezultă din datele statistice prezentate în secțiunea (5)).

4) Complexitatea referatului de evaluare în raport cu ancheta socială.

Întocmirea unui referat de evaluare presupune respectarea unor condiții de formă, conținut și

termene, potrivit Regulamentului de aplicare a Ordonanței Guvernului nr.92/2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.129/2002, cu modificările și completările ulterioare, (art. 6-15) și art. 482 din Codul de procedură penală, condiții cu impact, pe de o parte, asupra calității acestui document, asupra metodologiei de lucru, dar și asupra timpului alocat realizării lui. Având în vedere complexitatea documentului, actele normative menționate anterior conturează, în sens expres, structura referatului de evaluare, termenele de lucru și metodologia de realizare, spre deosebire de structura anchetei sociale, care este lăsată la latitudinea celui care o realizează. De asemenea, sursele de informare contactate pentru întocmirea referatului de evaluare sunt diverse și trebuie specificate în cadrul referatului. Pentru întocmirea referatului de evaluare - care are la bază una, sau mai multe întrevederi cu persoana pentru care s-a solicitat referatul - art. 7 din Regulamentul de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 92/2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.129/2002, cu modificările și completările ulterioare, prevede, la alin 3, contactarea, după caz, a membrilor familiei, a școlii, a unității în care persoana își desfășoară activitatea, precum și orice alte persoane care pot oferi informații utile pentru întocmirea referatului. Potrivit art. 12 alin. 3 din Regulamentul de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 92/2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.129/2002, cu modificările și completările ulterioare, pentru completarea referatului de evaluare cu alte informații, se pot solicita date privind starea fizică și mintală, precum și dezvoltarea intelectuală și morală a inculpatului, din partea unor specialiști, anume desemnați în acest scop, în funcție de resursele comunităților locale.

Cerințele de formă, conținut și aspectele metodologice necesare pentru întocmirea referatului, își aduc contribuția, rând pe rând, la calitatea și utilitatea referatului de evaluare. Spre deosebire de ancheta socială, care are rolul de a investiga aspecte ale mediului social și familial al persoanei, un referat de evaluare își extinde analiza și asupra atitudinilor, valorilor promovate în stilul de viață, asupra comportamentului și motivației pentru schimbare, argumentând perspectivele de reintegrare în comunitate ale persoanei.

Tot de ordin comparativ, în acest context, este analiza capacității ocupaționale a personalului de probațiune în raport cu personalul cu atribuții de asistență socială care a realizat anchetele sociale până la intrarea în vigoare a art. 482 din Codul de procedură penală în forma sa actuală. Dacă în sistemului de probațiune sunt în prezent aproximativ 300 consilieri de probațiune la nivel național, nu putem să nu luăm în calcul situația în care la nivelul întregii țări sunt câteva mii de comune, în fiecare dintre ele, existând cel puțin o persoana cu atribuții de asistență socială, care se ocupa de întocmirea anchetelor sociale în trecut.

2. Schimbări preconizate

În cursul unui proces penal va fi obligatorie întocmirea referatului de evaluare o singură dată, și anume în fața instanței de judecată. Procurorul va avea la rândul lui posibilitatea de a cere efectuarea unui referat de evaluare, caz în care solicitarea acestuia de către instanță nu va mai fi obligatorie.

De asemenea referatul de evaluare va respecta forma stabilită prin legislația specială în domeniu.

Secțiunea a 3-a

Impactul socio-economic al proiectului de act normativ

1. Impactul macro-economic

Nu este cazul.

2. Impactul asupra mediului de afaceri

Nu este cazul.

3. Impactul social

Nu este cazul.

4. Impactul asupra mediului

Nu este cazul.

Secțiunea a 4-a

Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani)

Nu este cazul.

Secțiunea a 5-a

Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare
1. Proiecte de acte normative suplimentare Nu este cazul.
2. Compatibilitatea proiectului de act normativ cu legislația comunitară în materie
2. Decizii ale Curții Europene de Justiție și alte documente
3. Evaluarea conformității cu legislația comunitară Proiectul de act normativ nu contravine vreunui act normativ comunitar.
4. Alte acte normative și /sau documente internaționale din care decurg angajamente
Secțiunea a 6-a Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ
Informații privind procesul de consultare cu organizațiile neguvernamentale, institutele de cercetare și alte organisme implicate (reprezentanți ai comunității de afaceri, asociațiilor profesionale și ai societății civile implicate)
2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea, precum și a modului în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul proiectului de act normativ
3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care proiectul de act normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr. 521/2005, privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale, la elaborarea proiectelor de acte normative Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.
4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente
5. Informații privind avizarea de către : a) Consiliul Legislativ; b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării; c) Consiliul Economic și Social; d) Consiliul Concurenței; e) Curtea de Conturi. Consiliul Legislativ a avizat favorabil proiectul de ordonanță de urgență, prin avizul nr.331/18.03.2008.
Secțiunea a 7-a Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ
Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ
1. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.
Secțiunea a 8-a Măsurile de implementare
1. Măsurile de punere în aplicare a proiectului de act normativ de către autoritățile administrației publice centrale și /sau locale - înființarea unor noi organisme sau extinderea competențelor instituțiilor existente.
2. Alte informații

Față de cele prezentate, a fost elaborat proiectul de lege anexat, în vederea aprobării Ordonanței de urgență a Guvernului privind modificarea art.482 din Codul de procedură penală, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare.

PRIM-MINISTRU
Călin Popescu-Tăriceanu

CĂLIN POPESCU-TĂRICEANU

TABEL DE CONCORDANȚĂ
Privind art. 482 Codul de procedură penală

Forma actuală* a art. 482 Cpp	Forma propusă prin modificarea art. 482 Cpp
<p>„Art. 482. Obligativitatea <u>referatului de evaluare</u>.</p> <p>(1) În cauzele cu infractori minori, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația să dispună efectuarea referatului de evaluare de către Serviciul de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor de la domiciliul minorului, potrivit legii.</p> <p>(2) Referatul de evaluare are rolul de a furniza organului judiciar date privind persoana minorului și perspectivele de reintegrare socială a acestuia.</p> <p>(3) Datele privind persoana minorului se referă la:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) starea fizică și profilul psihologic ale minorului; b) dezvoltarea intelectuală și morală a minorului; c) mediul familial și social în care a trăit și s-a dezvoltat minorul; d) factorii care influențează conduita minorului și care au favorizat comportamentul infracțional al acestuia; e) trecutul infracțional al minorului; f) comportamentul minorului înainte și după comiterea faptei. <p>(4) La întocmirea referatului de evaluare, Serviciul de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor poate consulta medicul de familie al minorului, profesorii acestuia, precum și orice alte persoane care pot furniza date despre persoana minorului.</p>	<p>„Art. 482. Referatul de evaluare a minorului.</p> <p>(1) În cauzele cu inculpați minori, instanța de judecată are obligația să dispună efectuarea referatului de evaluare de către Serviciul de probațiune de unde locuiește minorul, potrivit legii.</p> <p>(2) În cauzele cu învinuiți sau inculpați minori procurorul poate să solicite, atunci când consideră necesar, efectuarea referatului de evaluare de către serviciul de probațiune în a cărui circumscripție teritorială își are locuința minorul. În aceeași cauză solicitarea referatului de către instanța de judecată este facultativă.</p> <p>(3) Referatul de evaluare are rolul de a furniza organului judiciar date privind persoana minorului în perspectivă socială.</p> <p>(4) Referatul de evaluare se realizează în conformitate cu structura și conținutul prevăzute de legislația specială ce reglementează activitatea serviciilor de probațiune.”</p>

*Art. 482 Cpp este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 1 pct. 224 din Legea 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi.